

Mellem migrant og sexarbejder

Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark

Maibrit Gamborg Holm

cand.scient.soc.

maibritholm@yahoo.dk

Abstract

The article focuses on Nigerian migrant sex workers in Denmark and explores their often vulnerable situation through a combined perspective that includes a migration as well as a prostitution perspective. By looking at the women as both migrants and sex workers, it becomes apparent that they engage in several different relations, and as a result they are subjected to different control mechanisms during their stay in Denmark. Due to their position as illegal workers and illegal migrants, the women engage in relationships to the Danish authorities such as the police and the immigration authorities. Furthermore, their position as illegal migrants influences their ability to break up their relations to traffickers if they wish to do so. In addition hereto the women also engage in relations to customers or clients. The article explores what happens in the interplay between these relations and positions and shows that the women find themselves within a very complex field that is not only controlled by their relationships to traffickers, but also by their relations to the Danish authorities and customers. The interaction between these relations sometimes places the women in dilemmas which seem almost impossible to solve.

Keywords: prostitution, migration, trafficking, sex work, Nigerian women

Igennem de sidste fire år er nigerianske kvinder blevet en fast bestanddel af det danske prostitutionsmiljø (Holm 2005: 21). Denne specifikke gruppe af kvinder udgør endvidere en meget synlig del af gadeprostitutionsmiljøet på Vesterbro i København.¹ Nigerianske migrant-sexarbejdere² er nemlig meget aktive i deres søgen efter kunder. De tager typisk fat i forbigående mænd,

tiltaler dem, kommer med tilråb til dem og er ofte meget flirtende i deres adfærd overfor potentielle kunder (Holm 2006:103).

I dele af den feministiske migrationsforskning fremhæves det, at immigrantkvinder ofte lever et usynligt liv, idet de er beskæftiget i private hjem som hushjælpere og barnepiger eller i sexindustrien (se f.eks. Ehrenreich og Hochschild 2003, Mohanty 2003, Kofman et al. 2000). Kvindernes arbejde er således forbundet med den private sfære, hvorfor de bliver 'gemt' væk fra offentligheden. Endvidere påpeges det, at immigrantkvinder, som er involveret i sexindustrien, i særdeleshed lever et skjult og tilbagetrukket liv, idet denne branche ofte er forbundet med kriminalitet (Ehrenreich og Hochschild 2003:3-4). Disse forhold usynliggør kvindernes tilstedeværelse, hvorved man i modtagerlandet overser deres eksistens (Kofman et al. 2000:1, Ehrenreich og Hochschild 2003: 3-4).

Modsat andre immigrantkvinder lever mange nigerianske sexarbejdere ikke et usynligt liv skjult fra det offentlige Danmark. Tværtimod er deres tilstedeværelse på gaden vanskelig at overse. Nigerianske migrant-sexarbejdere adskiller sig imidlertid ikke alene fra andre kvindelige migranter, men også fra andre sexarbejdere i Danmark. Således udviser andre udenlandske samt danske sexarbejdere, der prostituerer sig på gaden, sjældent samme grad af synligt initiativ og aktivitet i relation til potentielle kunder (Holm 2006:103). Nigerianske migrant-sexarbejdere skiller sig altså både ud som migranter og som sexarbejdere.

I den offentlige debat i Danmark forklares nigerianske sexarbejders frembrusende adfærd ofte med, at kvinderne har været udsat for trafficking og derfor er desperate og pressede af agenter³ (Holm 2006: 8-9). Trafficking er imidlertid et omdiskuteret begreb, som bliver defineret på mange måder (Chapkis 2003:926). Oftest er der dog enighed om, at trafficking indebærer tvang, bedrageri, fysisk og/eller psykisk magtudøvelse eller andre former for udnyttelse (Lisborg 2001:76). Med udgangspunkt i denne brede definition har størstedelen af de nigerianske migrant-sexarbejdere, som denne artikel bygger på, været udsat for trafficking (det empiriske materiale vil blive uddybet nedenfor). Således har kvinderne ofte fortalt om lange vandringer gennem Sahara, som bl.a. har indebåret sult og i enkelte tilfælde voldtægt, store gældsbeløb til agenter samt vold og trusler såvel overfor kvinderne selv såvel som overfor deres familier i Nigeria. Kvindernes relationer til agenter sætter dem altså i en situation, hvor de i visse sammenhænge bliver underlagt en massiv form for kontrol. Det er derfor vigtigt at analysere kvindernes relationer til agenter, når man forsøger at forstå nigerianske sexarbejders specifikke situation og sårbarhed.

Dette perspektiv er imidlertid ikke tilstrækkeligt. Såfremt agentrelationen er den eneste relation, som tages i betragtning, er der fare for, at kvindernes situation og problemer reduceres til et spørgsmål om 'onde' mænd, der udnytter 'forsvarsløse kvinder'. Nigerianske sexarbejdere indgår i mange forskellige relationer og for at forstå kvindernes specifikke situation, må man inddrage alle disse i et samspil. Gennem artiklen ønsker jeg derfor at påpege, at Nigerianske migrant-sexarbejders sårbarhed har rod i andet og mere end deres forhold til agenter. Således ønsker jeg at diskutere hvilke andre faktorer, som ligeledes påvirker kvindernes sårbarhed under opholdet i Danmark.

Artiklen bygger på mit speciale "Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark – migranter, sexarbejdere og midt imellem" (Holm 2006). Den overordnede problemstilling i specialet kredser omkring, hvilke former for social kontrol der opstår i nigerianske migrant-sexarbejders sociale relationer, og hvordan dette påvirker kvindernes betingelser for at handle. Et gennemgående træk i specialet er, at kvinderne kontinuerligt betragtes som sexarbejdere og migranter på én og samme tid, idet begge positioner, og samspillet mellem dem, har en afgørende betydning for den kontrol, kvinderne underlægges. I denne artikel ønsker jeg, med udgangspunkt i kvindernes positioner som migranter og sexarbejdere, at diskutere, hvordan de kontrolmekanismer, som opstår i kvindernes relationer, kan være medvirkende til at placere dem i udsatte og sårbare situationer under deres ophold i Danmark. I den forbindelse vil der i artiklen være eksplicit fokus på kvindernes status som illegale migranter og illegale sexarbejdere samt racialiserings- og seksualiseringsprocesser, hvilke relaterer sig til kvindernes hudfarve, dvs. det forhold, at de er sorte eller 'ikke hvide'. Derudover fremhæves det, at kvindernes familieforpligtigelser også spiller en afgørende rolle.

Metode og materiale

Den metodiske tilgang, som anvendes i specialet, har et eksplorativt sigte, idet der på daværende tidspunkt eksisterede meget lidt viden om Nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark (Holm 2006:25-26). Empirien udgøres af forskellige kvalitative kilder, og der arbejdes således ud fra en bricolageinspireret tilgang (Mørck 1998:23-24) (også kaldet triangulering). Dog har specialet, såvel som denne artikel, sit primære empiriske afsæt i journaler⁴ omhandlende nigerianske kvinder i prostitution. Disse er optegnet af Reden-STOP kvindehandel (RSK), som er en selvejende institution, der i det daglige arbejder med

udenlandske kvinder i prostitution i Danmark. Journalerne indeholder oplysninger om kvindernes rejse ud af Nigeria, dvs. deres migrationsruter samt deres ophold i Europa og i Danmark, herunder deres prostitutionserfaringer. Endvidere indeholder journalerne oplysninger om kvindernes familiemæssige og socioøkonomiske baggrunde.

Journalerne bygger på kvindernes egne fortællinger og oplysninger, men eftersom disse er nedskrevet af RSK, er indholdet i journalerne i et vist omfang påvirket af RSKs prostitutionsforståelse. RSKs holdning til prostitution befinder sig indenfor den abolitionistiske tilgang (Holm 2006:32-33). Selve termen abolitionistisk henviser til det forhold, at man ønsker et forbud mod prostitution (Thorbek 2002:6-7). Dette skyldes, at prostitution opfattes som vold mod kvinder, hvorfor det antages, at al prostitution er skadelig, og at frivillig prostitution principielt ikke er mulig (O'Neill 2001:15-16). Den forståelsesramme, hvor indenfor journalerne er blevet til, bygger således på en forestilling om kvinderne som ofre for udnyttelse og tvang, samt en holdning om at prostitution altid er et overgreb, og derfor til en hver tid bør bekæmpes. Det er derfor sandsynligt, at kvinderne i deres relation til RSK placeres som ofre, hvilket kan have en afgørende betydning for indholdet i journalerne, idet individers selvbillede til dels må harmonere med andres billeder af dem (Järvinen og Mik-Mayer 2003:13). Kvinderne træder således ind i den position, som de tilbydes i den konkrete interaktion med RSK, hvilket afføder specifikke udlægninger af en given fortælling. Det er derfor muligt, at fortællingerne indeholder flere tvangselementer og en større afstandstagen til prostitutionen, end hvis jeg selv havde foretaget interviews med alle kvinderne (Holm 2006:32-33). For en uddybning af de metodiske problematikker, som er forbundet hermed, henvises til metodekapitlet i mit speciale (Holm 2006).

I tillæg til journalerne inddrages der ligeledes to interviews med nigerianske sexarbejdere som jeg selv har foretaget. Således består empirien af 49 kvinders historier og fortællinger. Derudover anvendes observationer foretaget blandt gadesexarbejdere i København og samtaler med en nøgleinformant, som under empiriindsamlingen var ansat som opsøgende medarbejder i RSK.⁵

Hvem er kvinderne?

Størstedelen af de 49 kvinder kommer fra Edostaten i det sydvestlige Nigeria og 'tilhører' en etnisk gruppe, som kaldes Bini eller Edo. Den gennemsnitlige

alder blandt de kvinder, som har oplyst deres alder, er 26 år.⁶ Kvinderne er overvejende kristne, men mange af dem fortæller ligeledes om lokale religiøse praksisser kaldet juju. Juju er en form for såkaldt sort magi (Aghatise 2004:1130).

Mange af de kvinder, der indgår i materialet, er migreret for at hjælpe deres familie økonomisk (Holm 2006:94). Eksempelvis er der kvinder, der er taget af sted på grund af familiemedlemmers sygdom, familiens gæld eller for at tjene penge til mindre søskendes, nevøers og niecers uddannelse. Det er endvidere ikke ualmindeligt, at familiemedlemmer har været involveret i tilrettelæggelsen af migrationen. Nogle kvinder har fortalt, at deres familier forventer, at de sender økonomiske midler hjem til familien, hvilket nogle af kvinder også formår. Størstedelen af kvindernes migration tager således form af en familiestrategi (Ibid:94-95). Der er dog også en mindre gruppe, hvis migration i højere grad er karakteriseret ved en direkte flugt fra familien, ægtemænd eller kærester. Dette skyldes, at kvinderne enten er blevet presset af familien til at gifte sig, eller af forskellige årsager er blevet truet på livet af deres mandlige samleverer (ibid:95-96).

Det er vanskeligt at konkludere noget entydigt om kvindernes socioøkonomiske baggrunde, da nogle kvinder kommer fra fattige kår og andre fra bedre stillede kår. Ligeledes er der variationer i kvindernes uddannelsesmæssige baggrunde. Nogle kvinder har ingen skolegang bag sig, hvorimod andre har en universitetsuddannelse. Størstedelen af kvinderne har imidlertid en kort skolegang, og mange kvinder refererer ofte til familiens fattigdom som årsagen til, at de er migreret. Det tyder derfor på, at kvinderne overvejende kommer fra mindre bemidlede kår. Dette er for så vidt i modsætning til den dominerende opfattelse indenfor den nyere migrationsforskning, hvor man netop understreger, at migranter sjældent kommer fra den fattige del af befolkningen, men derimod fra de bedre stillede grupper i samfundet, som ligeledes besidder et vist uddannelsesniveau (se. f.eks. Castle og Miller 2003:22-23, Ehrenreich og Hochschild 2003:10). Nigerianske migrant-sexarbejdere bryder altså i et vist omfang med denne antagelse. Dette kan muligvis forklares med, at de ofte kommer gennem et traffickingnetværk, hvorigennem deres rejse er blevet arrangeret og forudbetalt. Derved bliver det også muligt for fattige og resourcesvage kvinder at migrere. Dog indeholder denne form for migration en større grad af udnyttelse, og kvindernes migrationsform placerer dem således i udgangspunktet i en udsat og sårbar position.

Blandt de undersøgte kvinder er størstedelen enten i gadeprostitution eller arbejder på bordel. Nogle kvinder er sideløbende på bordel og i gadeprostitution. Kun et fåtal arbejder i escort eller på sexbar. Det bør nævnes, at de kvinder, der lever udenfor københavnsområdet, ikke er i gadeprostitution men på bordel eller i escort. Ingen af de kvinder, som indgår i det empiriske materiale, har tilsyneladende et misbrugsproblem i form af alkohol eller narkotika.

I den bredere offentlige og politiske debat er der en tendens til at forbinde trafficking med historier, hvor kvinder er blevet bortført, holdt fanget og tvunget til at prostituere sig (Doezema 2000: 30-32). Det er vigtigt at understrege, at sådanne historier, med enkelte undtagelser, ikke optræder i det analyserede materiale. Kvindernes historier indikerer derimod, at traffickingelementet i højere grad relaterer sig til gæld, bedrag, vold og trusler.

To grupper

De undersøgte kvinder kan inddeles i to overordnede grupper (Holm 2006:93). De kvinder, som tilhører den første gruppe, har været i Europa i en længere periode og har sjældent gæld til deres agenter. De har ofte opholdsgrundlag i form af opholds- og arbejdstilladelse eller visum i et andet europæisk land end Danmark, typisk Spanien eller Italien. Nogle af disse kvinder er ligeledes gift med italienske eller spanske mænd og har i perioder andet arbejde end sexarbejde. De har gode og solide kontakter på europæisk plan, og nogle af disse kvinder indtager på længere sigt en position i netværket, hvor de fungerer som 'mama' eller 'madame', hvilket vil sige, at de tjener penge på andre kvinders prostitution. Kvinderne i denne gruppe kan opholde sig legalt i Danmark i op til tre måneder, eftersom de har opholdsgrundlag i et andet Schengen-land (Skilbrei et al. 2006 (a):41). Kvinderne er derfor mobile og kan i princippet rejse frit rundt i Europa.

Den anden gruppe af nigerianske kvinder har opholdt sig i Europa i en kortere periode og skylder fortsat store pengebeløb til deres agenter. De har ikke opholdsgrundlag i et andet Schengen-land og kan derfor ikke opholde sig lovligt i Danmark. Denne gruppe af kvinder har endnu ikke formået at skabe et netværk og er fortsat afhængige af deres kontakter til agenter. Disse kvinder besidder derfor ikke en så høj grad af mobilitet som den første gruppe. Undersøgelser, omhandlende nigerianske kvinder i prostitution i Norge, har ligeledes vist, at nigerianske sexarbejdere er en sammensat gruppe, som både består af kvinder, der er bundet af gæld, samt kvinder som er mere autonome og selvstændige (Skilbrei et al. 2006 (a), 2006 (b)).

De to grupper kan til dels ses som stadier i en idealtypisk migrationsproces for en nigeriansk migrant-sexarbejder. Således påbegynder mange kvinder deres migrationsproces ved at være afhængige af agenter og bliver gradvist mere autonome i takt med, at de opnår legalt ophold i Europa, får afbetalt deres gæld og skaber sig et netværk.

Migrant og sexarbejder – den teoretiske ramme

Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark indtager altså to grundlæggende positioner nemlig som migranter og sexarbejdere.

Kvindernes position som migranter kan med fordel forstås og analyseres gennem en netværksorienteret tilgang til migration, hvor social kapital udgør et nøglebegreb i forståelsen af kvindernes migrationsproces (se f.eks. Faist 2000). Med udgangspunkt i den tyske politolog Thomas Faist defineres social kapital som de bånd og kontakter, der opstår mellem folk, og som betyder, at et individ kan trække på andre individers ressourcer. Social kapital udgør et vigtigt redskab for mange migranter og bliver ofte hele forudsætningen for at migrere samt en nødvendighed i forbindelse med at etablere sig i et nyt og ukendt land (Faist 2000). Social kapital indeholder imidlertid også en risiko for social kontrol, idet den sociale kapital betyder, at individer ligeledes igennem de sociale relationer pålægges specifikke forpligtigelser og forventninger, som kan udvikle sig til overvågning og sanktioner (Faist 2000:113-115). Den sociale kapital kan således resultere i kontrol og ulige magtforhold, hvilke kan få ubehagelige konsekvenser for den enkelte migrant.

Kvindernes position som sexarbejdere analyseres gennem en konstruktivistisk prostitutionstilgang. Den grundlæggende præmis indenfor denne tilgang består i, at prostitution opfattes som en relativ størrelse, og prostitution begrebsliggøres således som en social konstruktion, dvs. som en flydende størrelse, der kan variere i form og indhold i relation til specifikke tidsperioder og samfund (Järvinen 1993:24). Eftersom prostitution ikke besidder et autentisk indhold, er det afgørende at fokusere på den sociale kontekst for at forstå prostitution som fænomen. I den forbindelse sættes der, inden for denne tilgang i særdeleshed, fokus på relationen til myndighedsrepræsentanter såsom politiet, og på hvordan kvinderne i dette møde kategoriseres og defineres, samt hvordan dette påvirker deres situation og daglige liv (Järvinen 1990:23). Ligeledes anvender jeg en rettingdstilgang til prostitution også kaldet en sexarbej-

dertilgang, hvor der også lægges vægt på relationen mellem sexarbejdere og myndigheder (se f. eks. Chapkis 1997, 2000, 2003 Kempadoo 1998, Doezema 1998, 2000, Murray 1998, Wijers og Doornick 2002). Denne tilgang fremhæver rettigheder som afgørende i forhold til en forbedring af sexarbejdes vilkår, idet det ikke er prostitutionen i sig selv, der betragtes som et problem, men derimod de betingelser hvorunder prostitutionen finder sted (Chapkis 1997:131). Der er altså også her tale om en konstruktivistisk opfattelse af prostitution som fænomen. Brugen af termen sexarbejder frem for eksempelvis prostitueret er til dels en konsekvens af den anvendte rettighedstilgang, idet man indenfor denne tilgang understreger, at kvindernes involvering i sexindustrien har karakter af et arbejde eller en aktivitet (Kempadoo 1998:3). Dermed ikke sagt at prostitution ikke kan være forbundet med tvang og udnyttelse, men blot at jeg anser prostitution for at være en indkomstgenererende handling, uagtet om der er tale om en frivillig eller tvungen involvering, og uagtet om kvinderne selv tjener på det.

Der kan argumenteres for, at rettighedstilgangen har et eksplicit politisk sigte, eftersom tilgangen har et indbygget ønske om at fremme sexarbejdes rettigheder. Det er således sexarbejdes situation, som er i centrum og det er deres behov, som analyseres. Anvendelsen af denne tilgang ligger derfor nogle begrænsninger på hvilke aspekter ved fænomenet, som kan belyses. Eksempelvis afskærer jeg mig fra at analysere fænomenet i relation til statens interesser i at beskytte sine nationalgrænser eller i relation til myndighedsrepræsentanters erfaringer med fænomenet. Migrant-sexarbejde er imidlertid et meget komplekst fænomen, og det er derfor også vigtigt at arbejde med fænomenet ud fra så mange perspektiver og tilgange som muligt. Det eksplicitte fokus på kvindernes problemer og behov skal således ikke tages som udtryk for, at de alene kan bidrage med viden på området, eller at de alene kan identificere relevante problemstillinger. Denne optik er derimod drevet af et ønske om at forstå fænomenet gennem kvindernes oplevelser og erfaringer. Det eksplicitte fokus på kvindernes behov belyser således kun en del af et meget komplekst og sammensat fænomen, hvor adskillige aktører og institutioner dagligt er involveret.

I det følgende ønsker jeg at belyse og diskutere, hvordan kvindernes problemer ofte kommer til udtryk i krydsningen mellem deres positioner som migranter og sexarbejdere. I denne krydsning opstår der nemlig nye positioner, som hver især sætter kvinderne i forskellige sårbare situationer under forholdet i Danmark. Disse positioner er henholdsvis *illegale sexarbejdere*, *illegale migranter* og *sorte sexarbejdere*.

Illegale sexarbejdere

Til trods for at nogle af kvinderne har opholdsgrundlag i et andet europæisk land og derfor kan opholde sig lovligt i Danmark i op til tre måneder, arbejder alle kvinder illegalt, hvis de prostituerer sig i Danmark. Prostitution er ikke ulovligt i Danmark⁷, men det er ikke muligt at få en arbejdstilladelse til prostitution, idet prostitution ikke anses som et lovligt erhverv på linie med andet arbejde (www.kvindehandel.dk). Samtlige kvinder begår derfor en kriminel handling, når de sælger sex. Endvidere indikerer empirien, at kvinderne ikke altid er klar over, hvorvidt deres papirer fra Italien eller Spanien er ægte eller falske. Nogle kvinder har dog ægte papirer, men det pas, de har benyttet for at få disse papirer, er muligvis falsk. Finder myndighederne ud af dette, risikerer kvinderne deres opholdsgrundlag og derved en udvisning af Europa.

Relationen til politiet

24 ud af de 49 kvinder, der indgår i materialet, har oplyst, at de har været anholdt af politiet under deres ophold i Danmark.⁸ Kvinderne har ofte været anholdt for ulovligt arbejde, ulovligt ophold og manglende identifikationspapirer eller falske dokumenter. Anholdelserne finder typisk sted på bordeller, på gaden eller ved ind- og udrejse i lufthavnen. Når kvinderne anholdes på gaden, skyldes dette i nogle tilfælde, at de tilbyder sex for penge til civilklædte politibetjente. Endvidere forekommer det, at politiet benytter kvindernes besiddelse af kondomer og glidecreme som indikator på, at de er i prostitution og derfor arbejder ulovligt i Danmark (Holm 2006:105). Dette sætter kvinderne i en meget sårbar situation, hvor de kan blive presset til at have ubeskyttet sex med deres kunder, hvilket udsætter dem for både kønssygdomme og uønskede graviditeter.

Kvinderne kan altså gennem deres relation til politiet blive presset til at anlægge en uhensigtsmæssig prostitutionsadfærd. Dette underbygges af følgende eksempel, hvor en kvinde blev anholdt, da hun skændes med en kunde på et hotelværelse. Kunden ønskede analsex, hvilket kvinden nægtede at medvirke til. Hotelpersonalet tilkaldte politiet på grund af larmen, og politiet arresterede efterfølgende kvinden. Kvindens forsøg på at passe på sig selv og sætte grænser i sit arbejde medførte således, at hun blev anholdt. Politiet blev derved ikke en sikkerhed for denne kvinde, men derimod en risiko. Det bør dog påpeges, at politiet navigerer i et felt, hvor de både skal beskytte landets grænser og derfor må forholde sig til kvinderne som illegale migranter og sexarbejdere, samt

skal beskytte det enkelte individ og derfor også skal forholde sig til kvinderne som ofre for krænkelse og/eller forbrydelser. Politiet skal således forvalte to forskellige sæt af love samtidigt, hvilke til tider kan være direkte modstridende, og dette komplicerer i høj grad politiets arbejde.

Anden forskning med fokus på migrant-sexarbejde har ligeledes fremhævet, at illegale migrant-sexarbejdere er nødsaget til at skjule sig for politiet, når de prostituerer sig. Politiet bliver derfor ikke en ressource for kvinderne, men i højere grad en risiko (Chapkis 1997:132). Kvinderne befinder sig således i en sårbar situation, idet deres henvendelse til politiet kan medføre en udvisning af landet (Lisborg 2001:80). De fratages derfor beskyttelse i en branche, som er forbundet med en høj grad af risici bl.a. i form af voldtægt (Chapkis 1997:132). Disse forhold synes altså at gælde nigerianske migrant-sexarbejdere i Danmark da de i deres møde med politiet, i kraft af deres position som illegale sexarbejdere eller illegale migranter ofte defineres som kriminelle. Dette synes paradoksalt eftersom regeringens handlingsplaner til bekæmpelse af kvindehandel og menneskehandel (2002, 2007), kategoriserer handlede kvinder som ofre.

Når kvinderne er blevet anholdt af politiet, vurderer politiet, hvorvidt de er handlet eller ej. Hvis de kategoriseres som handlet, tilbydes de et ophold på et krisecenter i op til 100 dage, hvis ikke bliver de ofte fængslet. Under alle omstændigheder udvises kvinderne af landet efter en vis periode. Nogle kvinder søger derfor om asyl. Dette vil blive diskuteret senere i artiklen.

Der er dog stor forskel på, hvordan de kvinder, som har opholdsgrundlag, og de som ikke har, påvirkes af deres position som illegale sexarbejdere. Såfremt kvinderne i forbindelse med deres anholdelse tilbydes et ophold på et krisecenter, er de samtidig også nødsaget til at acceptere en efterfølgende udvisning af Danmark. De kvinder, som har opholdsgrundlag i et andet europæisk land, udvises til dette land og vender således efterfølgende typisk tilbage til Italien eller Spanien. De kvinder, der ikke har opholdsgrundlag i et andet europæisk land, sendes ofte direkte tilbage til Nigeria (Holm 2006:106). Disse kvinder risikerer således at ende deres migrationsproces, hvor den begynder. Denne gruppe har som tidligere nævnt fortsat gæld til agenter, hvorfor de er meget sårbare, og det er derfor paradoksalt, at det netop er de kvinder som tilsyneladende også har mest at miste i kontakten til de danske myndigheder.

Skyldige eller uskyldige sexarbejdere?

De kvinder, der bliver tilbudt et ophold på krisecentret, er som sagt dem, som af politiet kategoriseres som handlede. Dette indeholder imidlertid en række

problematiske aspekter, idet det er vanskeligt at afgøre, hvornår en kvinde er handlet. Tidligere forskning har indikeret, at myndigheder ofte kategoriserer kvinder som handlet på baggrund af, hvorvidt kvinderne har været bekendt med prostitutionselementet forud for migrationen eller ej (Doezema 1998:43). Endvidere forbindes trafficking ofte med uskyldighed, ungdom og jomfruelighed (Doezema 2000:31). I artiklen *'Loose Women or Lost Women? The Re-emergence of the Myth of White Slavery in Contemporary Discourse of trafficking in Women'* (2000) diskuterer Jo Doezema, hvordan den nuværende trafficking debat har en mytisk karakter, hvorigennem der skabes et stereotyp og simplificeret billede af handlede kvinder. Dette kommer til udtryk som et sæt af koder, som benyttes, når man skal identificere et offer, som består i uskyldighed, naivitet og desperation.

Det uskyldige offer synes altså at være meget nærværende i den nuværende trafficking debat, hvilket antyder, at det kun er de kvinder, som formår at udtrykke dette billede, som kan opnå støtte (Wijers og Doornick 2002:2). De kvinder, som ikke lever op til billedet eller afviser at påtage sig denne rolle, risikerer altså at blive kategoriseret som ikke handlet og derved også som skyldige sexarbejdere, dvs. at de er skyld i deres egen eventuelle ulykke (Doezema 1998:42). Dette er problematisk eftersom den enkelte kvinde handlet eller ej kan stå i en meget vanskelig situation, hvor hun har brug for hjælp. Inddelingen i handlede eller ikke handlede kvinder kan derfor ende i en tilsvarende inddeling, i kvinder som fortjener hjælp (tvungne/uskyldige), og kvinder som ikke gør (frivillige/skyldige) (Doezema 1998:42).

Som beskrevet indledningsvis er nigerianske kvinder meget udfarende i deres adfærd på gaden, hvilket i sig selv udfordrer det stereotype billede af handlede kvinder som uskyldige. Derudover er der enkelte eksempler i empirien, som peger på, at kvinderne af politiet beskrives som aggressive og provokerende (Holm 2006:107). Dette underbygges endvidere af en artikel i det danske politis fagblad, hvori nigerianske sexarbejdere beskrives som *"frække og hamrende irriterende"* (Scharling 2005:4). Desuden skrives der: *"Modsat nigerianerne er begge (litauiske sexarbejdere, red.) stille, høflige, beklemte og tydeligvis ulykkelige"* (ibid:7). Nigerianske migrant-sexarbejdere defineres derved som højroastede og uhøflige, hvilket er i direkte modstrid med den stereotype opfattelse af 'den handlede kvinde'. Kvindernes hudfarve påvirker muligvis også, hvorvidt de placeres som skyldige eller uskyldige kvinder, idet der historisk set har eksisteret et stereotyp billede af sorte kvinder som ekstremt seksuelle. Dette forhold vil blive diskuteret senere i artiklen. Pointen i denne forbindelse

er imidlertid, at nigerianske kvinder muligvis bliver ekskluderet fra assistance og hjælp, fordi de ikke passer ind i det billede, man forbinder med en handlet kvinde.

I artiklen, *'Trafficking, migration and the law: Protecting Innocents, Punishing immigrants'* diskuterer sociolog Wendy Chapkis (2003) bl.a. distinktionen mellem skyldige og uskyldige kvinder i en Nordamerikansk kontekst. Dette gøres gennem en analyse og diskussion af *'The Trafficking Victims' Protection Act'* fra 2000, hvilken er en lov, som indeholder tiltag, der skal hjælpe og beskytte handlede kvinder i USA. Chapkis konkluderer, at der på baggrund af distinktionen mellem skyldige og uskyldige kvinder skabes en lille gruppe, som har krav på hjælp, og en stor gruppe som ikke har. Det er således kun de, som fremstår ekstremt udsatte, og som virkeliggør forestillingen om et passivt og misbrugt offer, der modtager assistance og hjælp. Derved gør loven det muligt at hjælpe en lille gruppe af ekstremt udsatte kvinder, mens langt størstedelen af de kvinder, som har behov for hjælp, ignoreres og ekskluderes (Chapkis 2003). For at drage en lignende konklusion indenfor en dansk kontekst kræver det en omfattende analyse af indsatsen mod menneskehandel. Der er dog signaler, som peger i denne retning. Således indeholder den seneste handlingsplanen til bekæmpelse af menneskehandel (2007) grafiske illustrationer, som forestiller kvinder med en pistol for tændingen og med en kniv for struben. De kvinder, som indgår i mit materiale, lever imidlertid ikke alle et sådan liv. Dermed ikke sagt at de ikke er udsatte og sårbare, men deres position som offer afhænger ligeledes af andre faktorer såsom deres status som illegale migranter og illegale arbejdere. Det er ikke min hensigt at diskutere denne problematik yderligere i dette bidrag, men jeg finder det imidlertid vigtigt at påpege, at politiske strategier, hvis sigte er at hjælpe handlede kvinder, muligvis skyder forbi målet, idet de bygger på et stereotypet billede af handlede kvinder som passive og uskyldige ofre. Et interessant og vigtigt spørgsmålet er derfor, om de danske handlingsplaner til bekæmpelse af kvindehandel og menneskehandel tager udgangspunkt i en myte om trafficking, der betyder, at det kun bliver muligt at hjælpe et fåtal af de kvinder, som har behov for hjælp og assistance?

Relationen til agenter

Nigerianske migrant-sexarbejdere lever altså ofte som illegale arbejdere i et ukendt land, og de er derfor meget afhængige af deres kontakter til agenter. Denne kontakt fungerer som social kapital for kvinderne og sætter dem i stand til at handle udenom de danske myndigheder (Holm 2006:102). Derved

undgå de muligvis en udvisning og for nogle kvinders vedkommende en hjemsendelse til Nigeria.

Mange kvinder er derfor nødsaget til at opretholder deres relationer til agenter. Disse relationer betyder imidlertid, at kvinderne udsættes for økonomisk udnyttelse samt vold og trusler (Holm 2006: 98-99). Der er ligeledes eksempler på kvinder, hvis familier er blevet truet på livet i Nigeria, fordi kvinderne ikke tjente tilstrækkelig med penge i Europa. Kvinderne underlægges således kontrol og overvågning gennem deres relationer til agenter. Dette gør sig gældende for selve rejsen såvel som for opholdet i Europa. Dog er det også kendetegnet for nogle af de undersøgte kvinder, at de har en vis grad af kontrol med deres arbejde, f.eks. i forhold til hvor mange kunder de vil betjene, hvor ofte de arbejder, eller om de vil benytte kondom (Holm 2006:99-100).

I tillæg til den fysiske kontrol benytter agenterne sig også af psykologiske kontrolinstrumenter i form af juju, som altså er en slags 'sort magi'. Mange kvinder gennemgår forud for rejsen forskellige jujuritualer, hvorigennem de bl.a. sværger på ikke at afsløre agenternes identitet. Såfremt kvinderne ikke opfører sig, som agenterne ønsker, dvs. hvis de ikke arbejder hårdt nok, betaler tilstrækkeligt af på deres gæld eller forsøger at flygte, vil agenterne benytte juju mod dem og derigennem skade dem. Der er således eksempler på kvinder, som mener, at deres agenter ved at benytte juju har fået dem fængslet. Disse forhold kan resultere i en situation, hvor agenterne har fysisk såvel som mental kontrol med kvindernes adfærd og handlen.

Den sociale kapital, som er indeholdt i relationen til agenter, og som betyder, at kvinderne kan leve og arbejde i Danmark, indeholder altså også en massiv form for kontrol. Men for nogle kvinder er opretholdelsen af relationen til deres agenter samtidig også den eneste mulighed, såfremt de ønsker at blive i Europa og derved indfri hele baggrunden for migrationen, som oftest er at tjene penge, der kan sendes tilbage til familien.

Igen er det dog vigtigt at differentiere i forhold til de to grupper. Således er der stor forskel på graden af den kontrol, som kvinderne underlægges. Den gruppe af kvinder, som har en lille gæld eller slet ingen, underlægges ikke samme grad af kontrol som den gruppe, der fortsat har gæld. Nogle af de kvinder, som ikke længere har gæld, bliver derimod selv agenter og dermed kontroludøvere.

Illegale migrantkvinder

Kvindernes position som illegale migranter betyder, at de også indgår i relationer til flygtninge- og indvandremyndigheder i Danmark, og i den forbindelse synes deres køn at spille en afgørende rolle for, hvorvidt de kan modtage hjælp og assistance.

Relationen til flygtninge- og indvandremyndigheder

Flygtningenævnet⁹, som afgør klagesager i forbindelse med afslag på asyl, afviser ofte nigerianske kvinders asylansøgninger med henvisning til, at den forfølgelse, de oplever, er af privatretslig karakter (Holm 2006:110). På denne baggrund vurderes det, at kvinderne ikke er forfulgte af de nigerianske myndigheder og derfor kan søge myndighedernes beskyttelse ved tilbagevenden til deres oprindelsesland. Det bør i denne sammenhæng nævnes, at Nigeria er vurderet til at være et af de mest korrupte lande i verden (Carling 2005:7). Derfor kan der sættes spørgsmålstegn ved myndighedernes evne til at beskytte hjemvendte handlede kvinder.

Følgende eksempler vidner om, hvilke oplysninger kvinderne videregiver til Flygtningenævnet, og som Flygtningenævnet altså bl.a. bygger deres afvisninger på. En kvinde har fortalt til Flygtningenævnet, at hun blev tvunget til at prostituere sig i Europa, og hendes far blev slået ihjel i Nigeria, idet hun flygtede fra agenterne. En anden kvinde frygter for sit liv ved tilbagevenden til Nigeria, idet hendes ekskæreste og agenter ønsker hende død. En tredje kvinde har fortalt, at hun er flygtet fra Nigeria, eftersom hendes mor forlangte, at hun blev omskåret. En fjerde kvinde frygtede, at hun, såfremt hun blev sendt tilbage til Nigeria, ville blive voldtaget og dræbt, da hun havde nægtet at prostituere sig i Europa (www.fln.dk (a og b)). Disse kvinder afvises altså asyl på grund af, at deres problemer relaterer sig til den private sfære. Kvinderne får således afslag på asyl med henvisning til forfølgelsens specifikke karakter, og ikke nødvendigvis fordi de ikke er forfulgte.

Asyl som maskulint defineret

Den danske asyllovgivning tager udgangspunkt i FN's Flygtningekonvention fra 1951 (Hjulmand 2002:5), som er blevet kritiseret for at være kønsblind (se f.eks. Crawly 1999, Harzing 2001). Det er den veluddannede og politisk forfulgte mand, som ligger til grund for konventionens bestemmelser om asyl og beskyttelse, og som fortsat strukturerer asyllovgivningen i størstedelen af de eu-

ropæiske lande (Hazing 2001:19). Dette til trods for at man på nuværende tidspunkt vurderer, at 80 % af verdens flygtninge udgøres af kvinder (ibid.). Konventionen er således udviklet indenfor et maskulint paradigme og afspejler mandlige asylansøgers levevilkår, hvilke ikke nødvendigvis modsvarer kvindernes behov for beskyttelse (Crawly 1999:309). Konventionen indeholder en klar distinktion mellem de områder, som bør være genstand for international indblanding, hvilket er den offentlige sfære, og de områder, som defineres som et privat anliggende, hvilket de enkelte stater må løse internt (ibid:310). Generelt relaterer kvinders problemer sig oftere end mænds til den private sfære. Dette skyldes, at mange kvinder i mindre grad end mænd, er involveret i den offentlige sfære og samtidig besidder en mindre grad af autoritet og magt i den private sfære. Distinktionen mellem det offentlige og private får den konsekvens, at kvinders handlinger og dét de udsættes for såsom vold i hjemmet, ofte regnes som irrelevant i forbindelse med asyl, eftersom det falder udenfor den offentlige sfære (Crawly 1999:311).

Størstedelen af de nigerianske migrant-sexarbejdere, som indgår i materialet, er migreret 'frivilligt' gennem et traffickingnetværk. Traffickingelementet gør imidlertid, at kvindernes migration ofte indeholder udnyttelse og undertrykkelse i et større omfang, end man tidligere har set med såkaldt 'frivillig' migration. Kvinder og piger udgør i dag 70 % af verdens fattigste, og på trods af at kvinder udfører 2/3 af alt arbejde på globalt plan, modtager de mindre end 1/10 af udbyttet. Endvidere ejer kvinder mindre end 1/100 af verdens ejendom (Mohanty 2003:10). Disse forhold betyder, at kvinder verden over bliver presset til at finde alternative overlevelsesruter (Sassen 2003), og i den forbindelse bliver migration for mange en tiltrækkende mulighed. I denne proces oplever en del kvinder altså yderligere udnyttelse og undertrykkelse, og det er derfor nødvendigt, at de europæiske lande tilpasser lovgivningen, så det bliver muligt at imødekomme kvinders specifikke behov for hjælp og beskyttelse.

Arbejds migranter eller flygtninge?

Størstedelen af de 49 kvinders migrationsproces er altså ikke i udgangspunktet karakteriseret ved en direkte flugt, men er i højere grad motiveret af et ønske om at hjælpe sig selv og deres familier økonomisk. Der kan derfor argumenteres for, at kvinderne bør klassificeres som arbejdsmigranter. Trods dette er det ikke ualmindeligt, at kvinderne på et senere tidspunkt i migrationsprocessen befinder sig i en decideret flugtsituation, hvor de ved tilbage-

venden til Nigeria frygter at blive forfulgt af agenter og i enkelte tilfælde også af deres familier, da de ikke har indfriet målet med migrationen. En kvinde, som indgår i materialet, har således fortalt, at hendes far blev slået ihjel i Nigeria, fordi hun stak af fra agenterne i Europa. På farens bryst lå en seddel, hvorpå der stod, at de også ledte efter hende. Kvinden fortalte sin historie i retten under sin asylsag. Hun skrev også på eget initiativ et brev til dommeren, hvori hun gjorde rede for sin situation, men fik afslag på asyl og var derfor nødsaget til at flygte fra de danske myndigheder.

Kvindens historie vidner om, at flugt og forfølgelse ikke kan begribes i definitive og fastlåste kategorier, idet forfølgelsen først opstod efter emigration havde fundet sted. Ifølge FN's Flygtningekonvention er det muligt at tildele individer asyl på trods af, at de ikke var forfulgte, da de forlod deres hjemland. I sådanne situationer foretager myndighederne sur place vurderinger, hvor det vurderes om personen, pga. aktiviteter eller forandringer, som er indtruffet efter udrejsen, vil være i fare ved tilbagevenden til oprindelseslandet. Sur place vurderingerne beror imidlertid også på forfølgelse i den offentlige sfære såsom politiske aktiviteter eller et systemskifte i hjemlandet (www.fln.dk (c)), hvorfor nigerianske migrant-sexarbejdere umiddelbart ikke vil kunne drage fordel af disse bestemmelser.

Det er vigtigt at understrege, at flygtninge- og indvandremyndighederne befinder sig i et komplekst felt, hvor det kan være vanskeligt at vurdere, om kvinderne rent faktisk vil blive forfulgte ved tilbagevenden til Nigeria. Der eksisterer derfor et stort behov for mere viden om de forhold som kvinderne vender hjem til.¹⁰

I juni 2007 fik den første nigerianske migrant-sexarbejder asyl i Danmark. Denne kvinde, som går under dæknavnet Rose, har videregivet oplysninger til politiet ang. netværket, og der har været en massiv dækning af sagen i de danske medier. Rose fik i foråret afslag på asyl af Udlændingesservice men ankede sagen til Flygtningenævnet, og fik derefter asyl i Danmark. Flygtningenævnet mente, at Rose ville være i livsfare, såfremt hun vendte tilbage til Nigeria, idet hun har samarbejdet med politiet i Danmark samt været eksponeret i medierne (Politiken 2007, www.3f.dk). Denne sag åbner således op for, at kvinderne kan tildeles asyl på trods af, at deres problemer er af privatretslig karakter, og/eller er opstået efter de er udrejst af Nigeria. Roses sag adskiller sig imidlertid fra andre nigerianske sexarbejders asylsager, idet hun har videregivet oplysninger til politiet samt været i medierne med sin historie. Det er derfor uvist, hvorvidt denne sag kan og vil danne præcedens i forhold til kommende sager, hvor disse to forhold ikke gør sig gældende.

Sorte sexarbejdere

I kraft af kvindernes position som sexarbejdere indgår de også i relationer til kunder. I denne sammenhæng spiller kvindernes hudfarve muligvis en afgørende rolle, idet sorte og/eller afrikanske kvinder historisk set er blevet forbundet med et stereotypt og seksualiseret billede, hvorigennem de sættes i forbindelse med en stor sexlyst (Gilman 1985). Sorte kvinder er blevet konstrueret som seksuelt aggressive (Kofman et al. 2000:34-35), og sorte mennesker er generelt blevet sammenlignet med aber. Det er blevet fremhævet, at specielt sorte kvinder besidder en abelignende seksuel drift (Gilman 1985:212-213). Endvidere har der været stor fokus på kvindernes bagdele, hvilke er blevet betragtet som forstørrede kønsorganer (ibid.). Således er sorte kvinder gennem historien blevet portrætteret på meget seksualiserende måder (Arnfred 2004:64).

Ovenstående pointer ang. seksualiseringen af afrikanske kvinder har rod i historiske begivenheder og fortæller i sig selv ikke noget om den nuværende opfattelse af sorte kvinder. Signe Arnfred hævder dog i antologien, *'Re-thinking sexualities in Africa'* (2004), at sådanne forestillinger fortsat eksisterer (Arnfred 2004: 60). Dette underbygger hun bl.a. med en videnskabelig artikel fra 1989 omhandlende afrikansk seksualitet. I artiklen opstilles der, ifølge Arnfred, en seksualitetsmodel med kvindelig kyskhed som norm overfor en 'afrikansk' seksualitet, som er karakteriseret ved tolerance, som betyder, at seksuel omgang mellem mennesker er en praksis på linie med at spise eller drikke (Arnfred 2005:67). Herigennem reproduceres en idé om 'afrikansk' seksualitet som mere naturlig og ukontrolleret end 'vestlig' seksualitet.

En postkolonial ramme

Forestillingerne om sorte eller afrikanske kvinder som meget seksualiserede bør forstås indenfor en postkolonial teoretisk ramme, hvor der bl.a. lægges vægt på, hvordan den vestlige verden igennem historien har konstrueret ikke vestlige individer som 'de andre'. Pointen består i, at den vestlige verden derved kan definere sig selv i modsætning hertil, og de 'andre' bliver bærere af de træk, som den vestlige kultur fornægter ved sig selv (Petersen 1996:67). I denne proces har europæere i deres møde med ikke europæere defineret sig selv som hvide og 'de andre' som sorte. 'De andre' fik imidlertid ikke alene deres farve gennem mødet med europæerne men ligeledes deres seksualitet, idet sorte kom til at repræsentere det seksuelle 'instinkt'. Derved blev sorte kvin-

der skabt som et direkte objekt for hvide mænds seksuelle drømme og fantasier (Arnfred 2004:18-19).

En af grundlæggerne indenfor den postkoloniale tradition er Edward Said. Said har i særdeleshed beskæftiget sig med 'orientalismen', hvorigennem han har sat fokus på, hvordan 'orienten' er en europæisk konstruktion, hvis formål var og er at definere den vestlige verden som dens modsætning (Petersen 1996:67). Mennesker fra Østen blev i den forbindelse skabt som fremmede og eksotiske objekter, der blev underlagt vestlige betragtninger og granskende undersøgelser (Schech og Haggis 2001: 71). I bogen *'Orientalisme: Vestlige forestillinger om Orienten'*, som første gang udkom i 1978, viser Said, hvordan tidligere tiders forståelser af orienten fortsat trives i det såkaldte moderne samfund. Han skriver således, at den moderne orientalisme må forstås gennem et sæt af strukturer, som er nedarvet fra fortiden (Said 2002:152). Ved at placere forestillingen af den sorte kvinde i denne kontekst bliver det muligt at forstå seksualiseringen af sorte kvinder som en del af en større proces, hvis formål bl.a. er at skabe en modsætning til vestlig kultur for derved at skabe og reproducere en idé om vestlige individer som civiliserede, rationelle og kontrollerede. For at opnå dette præsenteres orienten eller 'de andre' (herunder afrikanske mennesker) som en uforanderlig og autentisk størrelse og derved som en direkte modsætning til Vestlig bevidsthed og kultur (Schech og Haggis 2001: 71).

Relationen til kunden

Det er på baggrund af den tilgængelige empiri vanskeligt at afgøre, hvorvidt den stereotype opfattelse af sorte kvinder¹¹ påvirker nigerianske migrant-sexarbejders relationer til kunder. Dette skyldes, at journalerne, som udgør størstedelen af det empiriske grundlag, ikke indeholder informationer om dette tema. Således beror følgende alene på et enkelt interview med en nigeriansk migrant-sexarbejder samt samtaler med min nøgleinformant. Gennem disse to empiriske kilder er der imidlertid visse indikatorer, som tyder på, at kunderne forventer, at nigerianske sexarbejdere er seksuelt aggressive og udfarende, når de prostituerer sig. En nigeriansk migrant-sexarbejder har således fortalt, at alle sexarbejdere på gaden bliver behandlet lige dårligt af kunderne, men at kunderne forventer, at afrikanske kvinder elsker at have sex. Derfor er hun, ifølge hende selv, nødsaget til at agere herefter. Kvinden har således oplevet, at kunderne ikke vil betale for de seksuelle ydelser, eftersom hun ikke, ifølge kunden, har udvist nok lyst og nydelse. Kvinden påpegede, at hun derfor er nødt til at være flirtende, udfordrende og udfarende på gaden, såfremt hun vil have kunder og

derved tjene penge. Andre nigerianske migrant-sexarbejdere har fortalt min nøgleinformant, at de af kunderne bliver tiltalt som 'aber' og 'liderlige sorte aber', hvilket, jf. ovenstående, indikerer, at der fortsat eksisterer en antagelse om, at sorte/afrikanske kvinder besidder en ekstrem seksuel drift.

Den adfærd, som kvinderne må påtage sig i deres relationer til kunderne, er altså i direkte modsætning til den adfærd, som 'pålægges' kvinderne gennem relationen til politiet, hvor de må skjule sig, såfremt de ønsker at blive i Danmark. Kvinderne står derfor i et konkret dilemma. På den ene side må de være synlige i gadebilledet for at generere en indkomst og blive i stand til at betale penge til agenter samt familien i Nigeria. På den anden side må de formå at være usynlige, så de undgår at blive anholdt og derefter udvist af Danmark. Det stereotype og seksualiserede billede af sorte kvinde placerer altså kvinderne i en meget sårbar situation, ikke blot fordi stereotypen i sig selv er begrænsende, men også fordi kvinderne som en konsekvens af den adfærd der følger med stereotypen, i højere grad end andre sexarbejdere skaber opmærksomhed omkring sig selv.

Anden forskning med fokus på sorte sexarbejdere i Danmark har ligeledes fremhævet, at det stereotype og seksualiserede billede af den sorte kvinde påvirker kvindernes møde med vestlige hvide kunder (Spanger 2001: 55). Således konkluderer Marlene Spanger i sit speciale (Spanger 2000), at sorte kvinder kan anvende den stereotype forestilling, som et billede de kan gemme sig bag og derved forblive anonyme i deres interaktion med kunderne (Spanger 2000:104). Dette forhold relaterer sig for så vidt til et psykologisk eller mentalt plan. Kigger man på det konkrete og praktiske plan, tyder det altså på, at det stereotype billede af sorte kvinder som ekstremt seksuelle bidrager til en synliggørelse frem for anonymisering. Det bør imidlertid understreges, at kvinderne også kan benytte deres hudfarve som en 'komparativ fordel'. Det vil sige, at kvinderne bevidst kan bruge det stereotype billede af sorte kvinder som en salgsstrategi (Holm 2006:104).

En anden vigtig problematik, som affødes af den stereotype forestilling om 'den sorte kvinde', relaterer sig til den tidligere omtalte distinktion mellem skyldige og uskyldige sexarbejdere. Ifølge Jo Doezema er et af de centrale elementer, som er afgørende for, om kvinder betragtes som uskyldige, at de anses som seksuelt 'ufejlbarlige' eller 'rene' (Doezema 2000: 36). Såfremt sorte kvinder opfattes som individer, der elsker sex, bryder de principielt med denne 'ufejlbarlighed' og 'renhed' i højre grad end ikke sorte kvinder. Det er derfor sandsynligt, at det antages, at sorte sexarbejdere oftere end andre sexarbejdere selv har valgt deres arbejde i sexindustrien og derfor også er skyld i deres egen

eventuelle ulykke. Det ligger imidlertid udenfor denne artikels formåen at undersøge dette forhold nærmere. Ikke desto mindre er det et interessant og relevant spørgsmål, hvorvidt den stereotype forestilling om sorte/afrikanske kvinders seksualitet i sig selv påvirker nigerianske migrant-sexarbejders placering som henholdsvis skyldige eller uskyldige sexarbejdere?

Konklusion

Nigerianske migrant-sexarbejdere befinder sig af flere årsager i en særlig udsat og sårbar situation. Kvinderne udsættes for vold, trusler og udnyttelse fra agenter side, seksuel og racistisk stigmatisering fra kundernes side og manglende rettigheder og relevant hjælp fra de danske myndigheders side. I tillæg hertil har familien i Nigeria økonomiske forventninger til kvinderne, hvilket betyder, at de er nødsaget til at sende penge hjem. Samspillet mellem disse faktorer placerer nogle af kvinderne i en ekstrem sårbar situation, hvor de må mestre en vanskelig balance. For at forstå nigerianske migrant-sexarbejders sårbarhed er det altså afgørende, at man inddrager så mange af deres relationer og positioner som muligt, for derigennem at få et indblik i det meget komplekse felt som kvinderne befinder sig i, og som de dagligt må navigere indenfor.

Det er vigtigt at understrege, at nigerianske migrant-sexarbejdere er en sammensat gruppe med forskellige baggrunde, migrationshistorier og oplevelser i modtagerlandene. Sårbarheden blandt nigerianske migrant-sexarbejdere afhænger bl.a. af, hvor i migrationsprocessen de befinder sig. De kvinder, som ikke har opholdsgrundlag og fortsat har gæld til agenter, er langt mere sårbare end de kvinder, som har opholdsgrundlag og er gældsfrie.

Endvidere tyder det på, at nigerianske kvinders afvigelse fra den stereotype opfattelse af 'den handlede kvinde' paradoksalt nok gør dem til ofre i andre sammenhænge. Kvinderne bliver i stedet ofre for de prostitutions- og migrationsreguleringer, der finder sted i Danmark. Endvidere er det stereotype billede af den sorte kvinde som seksuel aggressiv og udfarende i direkte modsætning til det stereotype billede af 'den handlede kvinde' som passiv og udnyttet. Disse forhold kan være med til at placere nigerianske migrant-sexarbejdere i en position, hvor de udfordrer herskende forståelser, hvilket kan betyde, at de placeres som skyldige sexarbejdere.

Artiklen som helhed indikerer, at man bør fokusere på et praktisk såvel som på et teoretisk niveau, når man forsøger at forstå og afhjælpe sårbarhed

blandt nigerianske migrant-sexarbejdere. På et praktisk og konkret plan bør man diskutere, hvordan man kan løse problemet med mangel på politibeskyttelse, dvs. hvordan man kan sikre, at kvinderne ydes den samme beskyttelse som andre borgere og arbejdere. Endvidere bør man diskutere mulighederne for at tilkende nogle af kvinderne asyl eller længerevarende ophold ud over 100 dage. Eksempelvis kan man tage den såkaldte beskyttelsesstatus i brug, som betyder, at man tildeler asyl til mennesker, som risikerer dødsstraf, tortur eller nedværdigende behandling, hvis de vender tilbage til deres oprindelsesland (Hjulmand 2002:5). Derudover kan man med fordel anvende UNHCRs retningslinier om kønsrelaterede forfølgelse, hvori bl.a. trafficking optræder som et legitimt asylgrundlag (Ingvarsdén 2004:4-5).

På et teoretisk plan er der to overordnede diskussioner, som synes relevante. For det første bør man rette fokus mod de grundantagelser, som eksisterende asyllovgivninger bygger på. Det er således vigtigt at analysere asyllove ud fra distinktionen mellem den offentlige og private sfære, da det derved bliver muligt at synliggøre, at kvinders behov for beskyttelse ofte negligeres. For det andet er det vigtigt at sætte fokus på distinktionen mellem uskyldige og skyldige sexarbejdere for derigennem at belyse, hvordan denne distinktion muligvis skaber en kontekst, hvori kun et fåtal af handlede kvinder kan modtage hjælp, mens langt størstedelen af handlede kvinder ignoreres. I bedste fald skyldes dette, at stater i den vestlige verden mangler konkret og forskningsbaseret viden og/eller er tilbøjelige til at lade sig drage af myten om trafficking. I værste fald er der tale om, at staters interesse om at føre en restriktiv migrationspolitik prioriteres højere end at hjælpe handlede kvinder, og traffickingindsatsen bliver derved muligvis et skalkeskjul for at opnå dette. Dette spørgsmål relaterer sig for så vidt til en overordnet debat om trafficking som fænomen, hvor det også er vigtigt at diskutere, hvem der er ofre og for hvad. Den videre forskning indenfor området bør bl.a. derfor i højere grad end tidligere fokusere på de anti-trafficking strategier og kampanjer, som de pågældende stater implementerer, og i den forbindelse bør man undersøge, hvordan specifikke strategier påvirker de enkelte grupper af kvinder.

Nigerianske migrant-sexarbejders sårbarhed er altså betinget af en række forhold, som griber ind i hinanden og for at forstå denne kompleksitet i sin helhed, er det afgørende at inddrage kvindernes egne oplevelser og erfaringer. Når migrant-sexarbejdere selv kommer til orde, viser det sig nemlig, at deres problemer ikke kan løses gennem et fokus på kriminalitetsbekæmpelse eller sociale tilbud til kvinderne i modtagerlandet. For kvinderne er deres problemer først og fremmest forbundet med deres illegale migrantstatus, deres mangel på

legale migrationsruter, mangel på arbejdskraft i den uformelle sektor, den uregulerede og ubeskyttende karakter ved deres arbejde og mangel på arbejde i deres hjemlande (Wijers og Doornick 2002:3). Det er lige præcis disse forhold, som gør trafficking til en profitabel forretning for tredje parter, da disse forhold presser kvinderne ud i illegal migration uden beskyttelse mod eksempelvis vold (ibid.). Det er derfor vigtigt, at man i Danmark og andre lande i højere grad end tidligere begynder at fokusere på disse forhold, og i den forbindelse arbejder hen imod en anti-trafficking strategi, som sikrer migrant-sexarbejdere rettigheder som migranter, kvinder og arbejdere.

Noter

1. Gaderne omkring indre Vesterbro i København er det område, hvor kvinder i gadeprostitution oftest arbejder. Området kan således kategoriseres som Danmarks 'red light district'.
2. Migrant-sexarbejde refererer til det forhold, at en aktør, som er udvandret fra sit hjemland, efterfølgende arbejder i prostitution i et andet land. Betegnelsen dækker således både kvinder, som har været udsat for trafficking, og kvinder som ikke har. Dermed ikke sagt, at kvinder, som har været udsat for trafficking og andre migrantkvinder, som arbejder i sexindustrien, deler identiske vilkår og livsbetingelser (Holm 2006:20)
3. Jeg benytter termen agent frem for termen bagmand, idet der er tale om mænd såvel som kvinder. Derudover henvises der til de mennesker, der arrangerer rejsen ud af Nigeria samt de mennesker, som senere tjener penge på kvindernes prostitution i Europa.
4. Journalerne er nedskrivninger af nigerianske migrant-sexarbejdedes fortællinger, oplevelser og erfaringer. Det bør understreges, at der ikke er tale om journaler i traditionel forstand. Således indeholder journalerne ikke persondata på kvinderne såsom kvindernes fulde navn.
5. Min nøgleinformant hedder Michelle Mildwater og laver i skrivende stund, på eget initiativ, socialt arbejde blandt udenlandske kvinder i prostitution i Danmark.
6. Beregningen bygger på 41 kvinder, da de resterende kvinder ikke har oplyst deres alder. Beregningen beror alene på kvindernes egne udsagn. Det bør understreges, at gennemsnitsalderen ikke kan tages som udtryk for, hvornår kvinderne begynder i prostitution, da en del kvinder har arbejdet i prostitution i andre europæiske lande, inden de er kommet til Danmark. 3 ud af de 41, som har oplyst deres alder, var mindreårige. Således var der to piger på 17 år og en pige på 15 år.
7. I 1999 blev prostitution afkriminaliseret i Danmark. Afkriminaliseringen er dog ikke ensbetydende med en egentlig legalisering. Prostitution anses derfor heller ikke som et lovligt erhverv på linie med andet arbejde (www.retsinfo.dk).
8. Dette betyder imidlertid ikke, at de resterende 25 kvinder ikke har været anholdt, men alene at de ikke har oplyst om disse forhold.
9. Flygtningenævnet er en dansk klageinstans, som behandler klager over de afgørelser, der er truffet af Udlændingetjenesten.
10. Udlændingetjenesten, som er den institution i Danmark, der administrerer den danske udlændingelov, har for nyligt udgivet en rapport om Menneskehandel i Nigeria (Udlændingetjenesten 2007). I denne rapport understreges det op til flere gange, at hjemvendte

nigerianske kvinder ikke er forfulgte. De informationer som rapporten bygger på, er opnået gennem samtaler med bl.a. repræsentanter fra NAPTIP, som er en statslig institution, der arbejder med trafficking i Nigeria. NAPTIP kan af flere årsager have interesse i, at kvinderne sendes hjem, om ikke andet så fordi deres fortsatte eksistens afhænger heraf. Kvinderne og deres familiers udsagn og oplevelser er således ikke inkluderet i rapporten.

11. Ved at benytte betegnelsen 'sorte kvinder' eller 'sorte sexarbejdere' griber jeg for så vidt ind i en kompleks diskussion omhandlende begreberne race, racialisering, etnicitet osv. (se f.eks. Miles og Small 2000, Arnfred 1996). Jeg ønsker ikke at udfolde diskussionen yderligere men blot understrege, at jeg ved anvendelsen af betegnelsen 'sort' ikke ønsker at indikere, at der eksisterer forskellige biologiske distinkte grupper, som kan deles op i 'sort' og 'hvid'. Jeg anvender derimod betegnelsen, idet kvindernes hudfarve tilsyneladende tillægges en afgørende betydning i deres møde med ikke sorte mennesker såsom kunder i Danmark.

Litteratur

- Agatise, E. (2004) Trafficking for prostitution in Italy. Possible Effects of Government Proposals for legalization of Brothels. *Violence against women* 10, 1126-1155
- Arnfred, S. (2004) "African Sexualities'/Sexualities in Africa: tales and Silences," s. 59 –77. I: S. Arnfred (red.) *Re-thinking sexualities in Africa*. Sverige: Almquist og Wiksell Tryckeri
- Arnfred, S. (1996) Pengene eller livet – feministiske forskningsnoter med afsæt i Afrika. *Kvinder, køn og forskning* 4, 5-21
- Carling, J. (2005) *Fra Nigeria til Europa. Indvandring, menneskesmugling og menneskehandel*. Oslo: International Peace Research Institute (PRIO)
- Castle, S. og Miller, M. J. (2003) *The age of migration*. England: Palgrave Macmillan
- Chapkis, W. (1997) *Live sex acts Women performing erotic labour*. USA: Cassell.
- Chapkis, W. (2000) "Power and Control in the Commercial Sex Trade," s. 181-201. I: R. Weitzer (red.), *SEX for SALE*, USA: Routledge
- Chapkis, W. (2003) Trafficking, Migration and the law: Protecting Innocents, Punishing immigrants. *Gender and Society* 6, 923-937
- Crawley, H. (1999) "Women and Refugee Status: Beyond the Public/Private Dichotomy in UK Asylum Policy," s. 308-333. I: D. Indra (red.) *Engendering Forced Migration*. USA: Berghahn Books
- Doezema, J. (1998) "Forced to Choose: Beyond the Voluntary v. Forced Prostitution Dichotomy," s. 34-45. I: K. Kempadoo og J. Doezema (red.) *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redefinition*. New York: Routledge

- Doezema, Jo (2000) Loose Women or Lost Women? The re-emergence of the myth of White Slavery in Contemporary Discourses of Trafficking in Women. *Gender Issues* 1, 23-50
- Ehrenreich, B. og Hochschild, A R. (2003) "Introduction," s. 1-13 I: B. Ehrenreich og A.R. Hochschild (red.) *Global women: nannies, maids, and sex workers in the new economy*. New York: Metropolitan Books
- Faist, T. (2000) *The volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. USA: Oxford university press
- Gilman, S L. (1985) Black Bodies, White Bodies: toward an iconography of female sexuality in late nineteenth-century art, medicine and literature. *Critical Inquiry* 1, 204-242
- Handlingsplan til bekæmpelse af handel med mennesker 2007-2010, 2007
- Harzig, C. (2001) "Women migrants as global and local agents: new research strategies on gender and migration," s. 15-28. I: P. Sharpe (red.), *Women, Gender and Labour Migration. Historical and global perspectives*. London: Routledge
- Hjulmand, Ole (2002) *25 spørgsmål og svar om flygtninge*. København: Dansk Flygtningehjælp
- Holm, M. (2005) *Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark*. København: Reden-STOP Kvindehandel
- Holm, M. (2006), *Nigerianske kvinder i prostitution i Danmark – migranter, sexarbejdere og midt imellem*. Roskilde: speciale på Internationale Udviklingsstudier og Socialvidenskab ved Roskilde Universitetscenter
- Ingvardsen, H. (2004) *Notat om kønsrelateret forfølgelse*. Danmark: Dansk Flygtningehjælp
- Järvinen, M. (1993) *Of Vice and Women: Shades Of Prostitution*. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Järvinen, M. (1990) *Prostitution i Helsingfors – en studie af kvinnokontroll*. Åbo: Åbo Akademis Förlag
- Järvinen, M. og Mik-Meyer, N. (red.) (2003) *At skabe en klient. Institutionelle identiteter i det sociale arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag
- Kempadoo, K. (1998) "Introduction: Globalizing Sex Workers' Rights," s. 2-24. I: K. Kempadoo og J. Doezema (red.) *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redefinition*. New York: Routledge
- Kofman, E. et al. (2000) *Gender and international migration in Europe*. London: Routledge
- Lisborg, A. (2001) Fra moderne slaver til modige entreprenører – om prosti-

- tutionsrelaterede migration fra Thailand til Danmark. *Kvinder, køn og forskning* 3, 74-86
- Miles, R. og Small, S. (2000) "Racism and Ethnicity," s. 136-157. I: S. Taylor (red.) *Sociology. Issues and debates*. New York: Palgrave
- Mohanty, C. T. (2003) "Under western eyes" Revisited: feminist Solidarity through Anticapitalist Struggles. *Journal of women in culture and society* 2, 499-535
- Murry, A. (1998) "Debt-bondage and Trafficking: Don't Believe the Hype," s. 51-63. I: K. Kempadoo og J. Doezema (red.) *Global Sex Workers. Rights, Resistance, and Redefinition*. New York: Routledge
- Mørck, Y. (1998) *Bindestregsdanskere*. Danmark: Forlaget Sociologi
- O'Neill, M. (2001) *Prostitution and feminism*. UK: Polity press in association with Blackwell Publishers Ltd
- Petersen, K. H. (1996) En køn historie: postkoloniale kvinders kamp for kontrol over meningen med deres eget liv. *Kvinder, Køn og Forskning* 4, 66-79
- Politiken (01.07.07): "Menneskehandlet kvinde må blive i Danmark"
Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af kvindehandel, 2002
- Sassen, S. (2003) "Global Cities and Survival Circuits," s. 254-274. I: B. Ehrenreich og A.R. Hochschild (red.) *Global women: nannies, maids, and sex workers in the new economy*. New York: Metropolitan Books
- Scharling, N. (2005) Det illegale København. *Dansk Politi* nr. 4, 4-9
- Schech, S. og Haggis, J. (2001) *Culture and Development A Critical Introduction*, England: Blackwell Publishers Ltd
- Skilbrei, M.-L. et al. (2006 (a)) *Afrikanske drømmer på europeiske gater. Nigerianske kvinder i prostitution i Norge*. Oslo: Fafo
- Skilbrei, M.-L. et al. (2006 (b)) *Facing Return. Perceptions of Repatriation among Nigerian Women in Prostitution in Norway*. Oslo: Fafo
- Spanger, M. (2001) Mellem anonymitet og synlighed. Om sorte kvinders transnationale prostitution i Danmark. *kvinder, køn og forskning* 3, 48-60
- Spanger, M. (2000), *Den usynlige linedanser. Transnational prostitution blandt sorte kvinder i Danmark*. Roskilde: Speciale på Historie og Internationale Udviklingsstudier ved Roskilde Universitetscenter
- Thorbek, S. (red) (2002) *Transnational Prostitution. Changing Patterns in a Global Context*. London: Zed Books Ltd
- Udlændingesservice (2006) *Menneskehandel (trafficking) i Nigeria. Rapport fra fact-finding mission til Lagos og Abuja, Nigeria*. København: Udlændingesservice

Wijers, M. og Doornick, v. M. (2002) *"Only rights can stop wrongs: a critical assessment of anti-trafficking strategies"*. Præsenteret ved EU/IOM European Conference on prevention and combating trafficking in human beings. 18-19 september 2002, Europaparlamentet, Brussel.

Internetadresser

www.3f.dk (Fagligt Fælles Forbunds hjemmeside d. 19.09.07)
<http://forsiden.3f.dk/apps/pbcs.dll/article?AID=/20070629/NY-HEDER/70629079&profile=2140>

www.fln.dk (Flygtningenævnets hjemmeside d. 19.09.07)
a) <http://www.fln.dk/Praksis/praksis.nigeria.htm>
b) <http://www.fln.dk/Praksis/praksis2005/praksis.nigeria2005.htm>
c) http://www.fln.dk/Publikationer%20og%20statistik/beret2002/html/kap_06_3.htm

www.RSK.dk (Reden – STOP kvindehandles hjemmeside d. 19.09.07)
<http://www.kvindehandel.dk/faq.htm>

www.retsinfo.dk (Statens Retsinformations hjemmeside 19.09.07)
http://www.retsinfo.dk/_GETDOC_/ACCN/A19990014130-REGL

Sammendrag

Artiklen fokuserer på nigerianske migrant-sexarbejdere og diskuterer kvindernes situation og sårbarhed under opholdet i Danmark med udgangspunkt i deres dobbelte positionering som migranter og sexarbejdere. Denne dobbelte positionering betyder, at kvinderne indgår i en række relationer, som i et samspil placerer dem i et meget komplekst felt. Kvinderne indgår således i relationer til de danske myndigheder, hvor de, på grund af deres position som illegale migranter eller illegale sexarbejdere, kriminaliseres. De anholdes, fængsles og deporteres. Kvinderne må derfor leve skjult fra myndighederne, såfremt de ønsker at blive i Danmark. De kan således blive presset til at opretholde relationer til agenter, hvad enten de ønsker dette eller ej, da de har behov for kontakter, som sætter dem i stand til at leve og arbejde skjult i Danmark.

Kvinderne indgår ligeledes i relationer til kunder og i denne sammenhæng spiller deres hudfarve muligvis en afgørende rolle. Det tyder på, at kunderne, i kraft af et stereotypet billede af sorte kvinder som seksuelt aggressive, forventer, at nigerianske sexarbejdere er udfarende og pågående, når de prostituerer sig. Kvinderne må derfor være synlige i gademiljøet, hvis de ønsker at hverve kunder. Samtidig må de altså også formå at være usynlige for derigennem at undgå en anholdelse og en efterfølgende udvisning af landet. Nigerianske migrant-sexarbejdere må således navigere indenfor et meget komplekst felt, hvor de er nødsaget til at tage højde for de forskellige kontrolmekanismer, som skabes i deres relationer. Kontrolmekanismer, som til tider, pålægger kvinderne at handle på modsatrettede måder, hvilket placerer dem i dilemmaer, som synes umulige at opløse.